

Luonteen vahvuudet ja systeemiäly

Esa Saarinen
Otaniemessä, 29.3.2006

Systems
Analysis Laboratory
Helsinki University of Technology

Tarantino: The Wolf Episode

Winston turns to leave.

JULES: Mr. Wolf.

He turns around.

JULES: I just wanna tell you it was a real
pleasure watchin' you work.

VINCENT: Yeah, really. And thank you very much,
Mr. Wolf.

The Wolf smiles.

WINSTON WOLF: Call me Winston.

The Wolf and Raquel walk to the car.

WINSTON WOLF: You see that, young lady? Respect.
[Alarm deactivates] Respect for one's elders
shows character.

RAQUEL: I have character.

WINSTON WOLF: Because you are a character doesn't
mean that you have character.

"To Have Character"

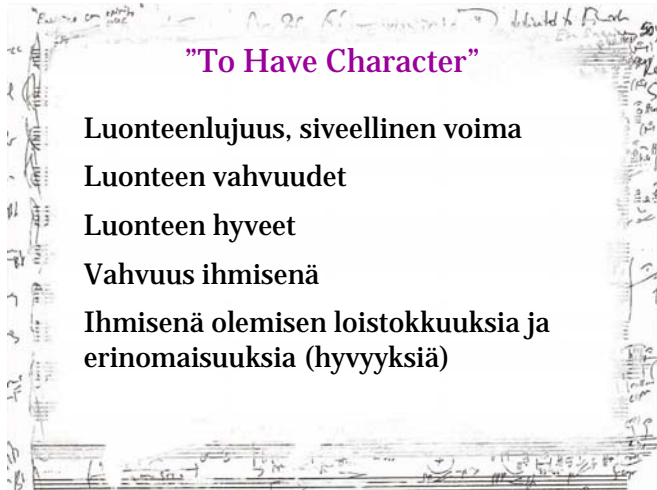
"Potkua", "Selkärankaa", "Munaa", "Tyyliä",
"Luonnetta", "Asennetta", "Integriteettiä", "Syvyyttä ja
kantavuutta ihmisenä"

Integrity. 1. Rehellisyys, vilpittömyys, lahjomattomuus
2. kokonaisuus, eheys

Character. 1. laatu, tunnusmerkki; 2. [luja] luonne,
luonteenlujuus, siveellinen voima; 3. luonne,
luonteenlaatu; 4. a) persoonallisuus b) ihmistyyppe c)
romaanin tai näytelmän henkilö d) originaali,
omalaatuinen henkilö; 5. maine; 6. luonteenkuvaus;
7. arvosana; 8. asema; 9. merkki, numero,
kirjainmerkki; 10. (biol.) ominaisuus

"To Have Character"

Luonteenlujuus, siveellinen voima
Luonteen vahvuudet
Luonteen hyveet
Vahvuus ihmisenä
Ihmisenä olemisen loistokkuuksia ja erinomaisuuksia (hyvyyksiä)

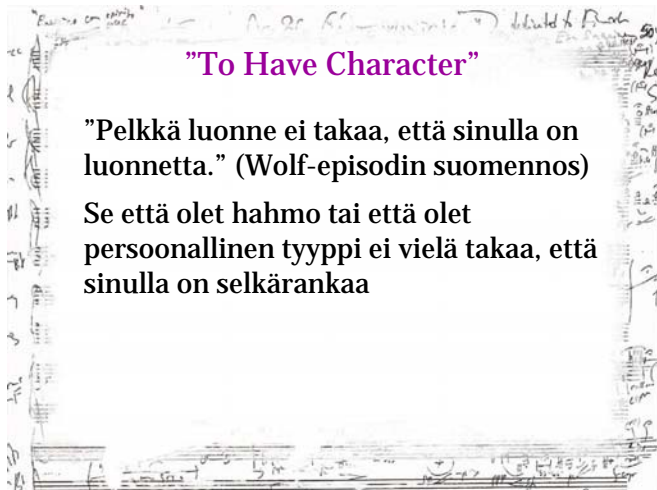

"To Have Character"

"Pelkkä luonne ei takaa, että sinulla on luonnetta." (Wolf-episodin suomennos)
Se että olet hahmo tai että olet persoonallinen tyyppi ei vielä takaa, että sinulla on selkärankaa

---

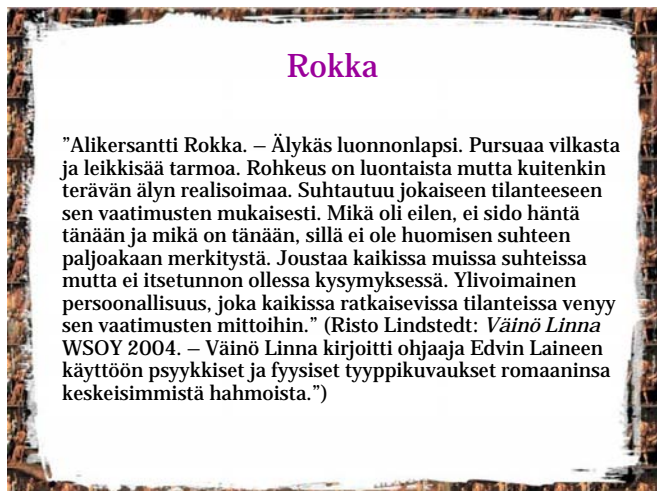

Rokka

"Alikersantti Rokka. – Älykäs luonnonlapsi. Pursuaa vilkasta ja leikkisää tarmoa. Rohkeus on luontaista mutta kuitenkin terävän älyn realisoimaa. Suhtautuu jokaiseen tilanteeseen sen vaatimusten mukaisesti. Mikä oli eilen, ei sido häntä tänään ja mikä on tänään, sillä ei ole huomisen suhteen paljoakaan merkitystä. Joustaa kaikissa muissa suhteissa mutta ei itsetunnon ollessa kysymyksessä. Ylivoimainen persoonallisuus, joka kaikissa ratkaisevissa tilanteissa venyy sen vaatimusten mittoihin." (Risto Lindstedt: *Väinö Linna* WSOY 2004. – Väinö Linna kirjoitti ohjaaja Edvin Laineen käyttöön psyykkiset ja fyysiset tyyppikuvaukset romaaninsa keskeisimmistä hahmoista.)

Koskela

"Vänrikki (luutnantti) Koskela. – Jämerä. Voimakas persoonallisuus, mutta voima ei normaalioloissa mene liikkeenä ja voimana, vaan säteilee hänestä kuin radium. Vaikein rooli juuri eleettömyytensä vuoksi. Äly tavallinen, mutta selkeä ja siitä syystä taloudellinen. Tahto viljelemätön, mutta alkuvoimaisen jäykkä, jossa kulminoituu koko persoonallisuuden voima. Jäykän olemuksen takana luontaista inhimillisyyttä ja mielenjaloutta mutta vailla kaikkea sentimentaalisuutta. Tyypillinen suomalainen sisimpänsä salaaja." (ibid.)

Luontevahvuuksien idea

Onnistumiseen ei vaikuta pelkästään tieto ja osaaminen, vaan koko ihmisen tapa toimia ja olla – se mitä hän on ihmisenä

Toiset panevat merkille paitsi tietosi ja osaamisesi, myös sen mitä olet ihmisenä.

Relevantteja toisille ja samalla syvästi myös itsellesi

Luontevahvuuksien määreitä

Omaehtoisuus	Toistuvuus
	Eheys
Ennustettavuus	Syvyys
Autonomisuus	Johdonmukaisuus
Vaikuttavuus	"Mikä ei horju"
Luotettavuus	Ymmärrettävyys

Luontevahvuusteetit

1. Luontevahvuudet korostuvat innovaatio-, vuorovaikutus- ja muutosintensiivisissä, epähierarkkisissa ympäristöissä
2. Luontevahvuuksien suunnalla kehitys on aina mahdollista
3. On systeemiälykäästä kehittää omia luontevahvuuksiaan
4. Jokainen kokee että toisilla on minua enemmän syytä kehittää luontevahvuuksiaan – jokainen uskoo omia selityksiään herkemmin kuin toisten.
5. Luontevahvuuksia kehitettäessä jokainen joutuu kohtaamaan itsensä, mutta useimpien systeemiset metatason kyvyt omaan ihmisenä olemiseensa nähden eivät ole kovin hurrattavia
6. Historiallisesti luontevahvuuksia (rohkeus, kestävyys, kärsivällisyys...) on ilmeisesti kehitetty tuloksellisimmin pakolla. "Siperia opettaa".
7. Haaste on kehittää omia luontevahvuuksia mahdollisuuslähtöisesti – siis vaikka pakkoa ei ole.

Luonteen hyveitten hahmotuksia

- Aristoteles: *Nikomakhoksen etiikka*, Aristoteles VII, Gaudeamus 1989, uusia painoksia. (E. Saarinen: Länsimaisen filosofian historia huipulta huipulle, Aristoteleen etiikkaa koskeva jakso, s. 77–85.)
- André Comte-Sponville: *Pieni kirja suurista hyveistä*, Basam Books 2001 (ranskal. alkuteos 1995).
- Christopher Peterson & Martin E.P. Seligman (eds.): *Character Strengths and Virtues. A Handbook and Classification*, Oxford University Press 2004.
- Miyamoto Musashi: *Maa, vesi, tuli, tuuli ja tyhjyys*, Otava 1995 (engl: A Book of Five Rings). Alkuteos 1645.

Musashi: Soturin sydän

"Jos harjoittelet yötä päivää tätä Ichi-koulun sotataittoa, henkesi laajentuu luonnollisella tavalla."

"Tämä on niiden miesten Tie, jotka haluavat oppia minun strategiani:

1. Ajattele rehellisesti.
2. Tie on harjoittelemista.
3. Perehdy kaikkiin taiteisiin.
4. Tunne kaikkien ammattien Tiet.
5. Erotta maallisten asiain hyöty ja tappio.
6. Kehitä vaistomaista arviointia ja kaiken ymmärtämistä.
7. Havaitse näkymättömät.
8. Kiinnitä huomiota myös pikkuseikkoihin.
9. Älä tee mitään turhaa." (s. 58–9)

Aristoteles luonteen hyveistä (1)

"On siis kahdenlaisia hyveitä, intellektuaalisia hyveitä ja luonteen hyveitä. Intellektuaalisen hyveen syntyminen ja kehittyminen perustuu pääasiassa opetukseen ... Luonteen hyve taas syntyy tavoista ..." (Nikomakhoksen etiikka 1103a)

"Siis hyveet eivät meissä synny luonnostaan, mutta ne eivät myöskään synny vastoin luontoa. Olemme luonnostamme kykeneviä ottamaan ne vastaan, ja tapa tekee ne täydellisiksi." (1103a)

"...hyveet saamme niin, että olemme harjoittaneet niitä käytännössä, ja sama koskee kaikkia taitoja." (1103a)

Aristoteles luonteen hyveistä (2)

"Käytännöllinen järki on toimintavalmius, joka koskee oikeudenmukaisia, jaloja ja ihmisille hyviä asioita. Nämä ovat asioita, joiden tekeminen on hyvän ihmisen tunnusmerkki". (Nikomakhoksen etiikka 1143b)

"...on mahdotonta olla hyvä ihminen varsinaisessa mielessä olematta käytännöllisesti järkevä ja käytännöllisesti järkevä ilman luonteenhyveitä." (1144b)

Aristoteles: tietäminen ei riitä

"...emme nyt tutki hyvettä pelkästään tietääksemme mitä hyve on, vaan tullaksemme hyväksi ... toiminta määrää sen, millaisiksi luonteenpiirteet muodostuvat". (1103b)

"On siis oikein sanoa, että oikeudenmukaiseksi tullaan tekemällä oikeudenmukaisia tekoja ja kohtuullisiksi tekemällä kohtuullisia tekoja, eikä kukaan voi tulla hyväksi tekemättä niitä. Mutta yleensä ihmiset eivät harjoita niitä, vaan he pakenevat keskusteluihin kuvitellen filosofoivansa ja tulevansa siten hyväksi." (1105b)

Aristoteles: tilanne punnitsee hyveen

"...yksittäisten tapausten tarkastelusta puuttuu ... tarkkuutta, sillä ne eivät lankea minkään määrättyjen taitojen tai ohjeiden alaisuuteen, vaan tekijäin on aina itse harkittava, mikä kulloisessakin tilanteessa on sopivaa, kuten tapahtuu lääkäintäaidossa ja purjehdustaidossa." (1104a)

"Joku voi esimerkiksi pelätä tai olla rohkea tai himoita tai vihastua tai sääliä ja ylipäätänsä tuntea nautintoa tai kärsimystä liian paljon tai liian vähän, mikä ei ole hyvä. Mutta tuntea näin oikeina aikoina, oikeissa tilanteissa, oikeita henkilöitä kohtaan, oikeista syistä ja oikealla tavalla on keskivälin mukaista ja parasta ja tämä on tyyppillistä hyveelle." (1106b)

Radikaalia Aristoteleella (1)

- Yksittäistapausten ottaminen älyllis-hahmotuksellisesti vakavasti (vaikka tekijä on maailmanhistorian kai vaikutusvaltaisin yksittäinen tiedemies): "Toimintaa koskevissa esityksissä yleiset periaatteet ovat tosin yhteisiä useammille tapauksille, mutta yksittäiset sovellutukset ovat todempia; toimintahan liittyy yksittäisiin tapauksiin..." (1107a)
- Ihmisen toiminnan toteutumisjärkevyyden ottaminen vakavasti
- Muutokseen ja tilanteeseen liittyvien tekijöiden ottaminen vakavasti (vaikka niitä ei voikaan tiivistää mihinkään periaatteeseen tai kaavaan)
- Älyllisesti ja moraalisesti yhtä tärkeää kuin kysyä, mitä periaatteita tulee noudattaa, on kysyä, mitä tässä tilanteessa tulee tehdä?
- Filosofian (vakavasti harjoitetun ajattelun) hahmottaminen soveltavana filosofiana

---

Radikaalia Aristoteleella (2)

- Avainkysymys (a): mikä on "oikea keskiväli" (eri suuntiin vievien voimakenttien välillä) *kokonaisuuden huomioiden ja tässä tilanteessa*
- Avainkysymys (b) millaisia *tottumuksia, tapoja ja käytäntöjä* on toimissani ja elämässäni – luonteen hyveeni ilmenevät niissä ja muotoutuvat niistä

Luonteen hyveitten käsikirja (1)

"This handbook focuses on what is right about people and specifically about the strengths of character that make the good life possible."

"We write from the perspective of positive psychology. ... We disavow the disease model as we approach character, and we are adamant [jäykkymätön, timantinkova] that human strengths are not secondary, derivative, illusory, epiphenomenal, parasitic upon the negative, or otherwise suspect."

"...we believe that character strengths are the bedrock [kallioperä, peruskallio] of the human condition and that strength-congruent activity represents an important route to the psychological good life." (p. 4)

Luonteen hyveitten käsikirja (2)

"*Virtues* are the core characteristics valued by moral philosophers and religious thinkers: wisdom, courage, humanity, justice, temperance, and transcendence. These six broad categories of virtue emerge consistently from historical surveys, as detailed in chapter 2. We argue that these are universal, perhaps grounded in biology through an evolutionary process that selected for these aspects of excellence as means of solving the important tasks necessary for survival of the species." (Handbook, p. 13)

- » Hyveet yläkisterin henkisinä viitepisteinä
- » Hyveet yksilön henkisinä työvälineinä tuottaa parempaa elämää ja työstää itsestään parempaa versiota

---

Luonteen hyveitten käsikirja (3)

"*Character strengths* are the psychological ingredients – processes or mechanisms – that define the virtues. Said in another way, they are distinguishable routes to displaying one or another of the virtues. For example, the virtue of wisdom can be achieved through such ingredients as creativity, curiosity, love of learning, open-mindedness, and what we call perspective – having a 'big picture' on life." (ibid.)

- » Luonteen vahvuudet tuotantovoimina, joiden avulla kurottautua käytännössä kohti hyveitten määrittelemiä viitepisteitä

Luonteen hyveitten luokitus

- Viisaus ja tieto** – kognitiiviset vahvuudet, joista seuraa tiedon hankkimista ja käyttämistä. Luovuus (omaperäisyys, nerokkuus). Uteliaisuus (kiinnostus, uudenetsiminen, avoimuus kokemuksille). Ennakkoluulottomuus (arviointi, kriittinen ajattelu). Oppimisen rakkaus. Oikeat mittasuhteet, perspektiivi (viisaus).
- Rohkeus** – tunnevahvuudet, joihin sisältyy tahdonvoimaa saavuttaa päämäärä huolimatta vastustuksesta, ulkoisesta tai sisäisestä. Urhoollisuus. Kestävyys. Integriteetti. Vitaalisuus.
- Inhimillisuus**. Ihmistenvälisiä vahvuuksia, joihin sisältyy huolenpitoa toisista ja kykyä auttaa. Rakkaus. Ystävällisyys (anteliaisuus, kyky tukea, välittää, myötälää. Altruistinen rakkaus, "mukavuus"). Sosiaalinen älykkyys (tunneäly, persoonallinen äly).
- Oikeudenmukaisuus** – kansalaisvahvuudet, joille terve yhteisöllinen elämä perustuu. Kansalaisuus (sosiaalinen vastuullisuus, lojaalisuus, ryhmätyökyvykkyys).
- Kohtuullisuus** [temperance] – vahvuudet, jotka suojaavat ylilyönneiltä [excess]. Anteeksianto ja armollisuus. Vaatimattomuus. Harkitsevuus. Itsehillintä.
- Transsendenssi** – vahvuudet, jotka muokkaavat [forge] yhteyksiä laajempaan kaikkeuteen ja luovat merkitystä. Kauneuden ja erinomaisuuden arvostaminen (syvä kunnioitus [awe], ihmetys, ylevyys [elevation]). Kiittolisuus. Toivo (optimisimi, tulevaisuus-suuntautuneisuus). Huumori (leikkisyys). Henkisyys [Spirituality] (uskonnollisuus, usko, tarkoitus). (Handbook, p. 29-30).

Luonteen hyveet ja vahvuudet: elämänfilosofiset peruskysymykset

- Missä mitassa *tarvitsen* luonteen hyveitä ja vahvuuksia
  - Toiminnallisissa tilanteissa, joita kohtaan
    - onnistukseni työssä
    - onnistukseni ihmissuhteissa
    - onnistukseni kehittämään itseäni parhaaseen huippuunsa
  - Kokeakseni elämäni merkitykselliseksi
  - Voidakseni kokea itsestäni arvoa, ylpeyttä ja täyttymystä, kun kaikki on ohi.
- Missä mitassa luonteen hyveet ja vahvuudet *estävät* näin tapahtumasta? Mitä muuta myönteistä luonteen hyveitten ja vahvuuksien kehitykseni kuviteltavasti voi kohdallani estää toteutumasta?

Luonteen hyveet ja vahvuudet: elämänfilosofiset peruskysymykset

- Eli: Missä mitassa sisäinen systeemiini tarvitsee luonteen hyveitä toiminnallisissa systeemeissä, joita kohtaan
  - onnistukseni työssä eli *työni systeemisissä ympäristöissä*
  - onnistukseni ihmissuhteissa eli *ihmissuhteitteni systeemisissä ympäristöissä*
  - onnistukseni kehittämään itseäni parhaaseen huippuunsa eli *itseni kehittämisen systeemisissä ympäristöissä*
- Kokeakseni elämäni merkitykselliseksi *sen itselleni relevanteissa merkityssysteemeissä*

Luonteen hyveet ja vahvuudet: elämänfilosofinen toteutuskysymys

- Ovatko luonteen hyveet ja vahvuudet synnynnäisiä vai voiko niitä kehittää (vielä tässä vaiheessa, vielä tällä iällä)?
- Mitkä luonteen hyveet ja vahvuudet ovat erityisen tärkeitä oman elämäni systeemeissä?
- Voinko vaikuttaa ja olisiko aihetta vaikuttaa toisten ihmisten luonteen hyveitten ja vahvuuksien muotoutumiseen?

Luonteen hyveet ja vahvuudet: elämänfilosofinen metakysymys

- Jos kehitän luonteen hyveitä ja vahvuuksia, tulenko
  - enemmän itsekseni
  - enemmän ainutlaatuiseksi
  - oman luonteisekseni
- vai vähemmän?
- Jos elän enemmän toisten hyväksi ja vähemmän itsekkäästi, huomioiden toiset ja kokonaisuuden (systeemit) joihin kuulun, olenko enemmän vai vähemmän?

Kehityksen uhka?

(Nykyihmisen) vaistomainen tunne siitä, että luonteen hyveitteni ja vahvuuksien kehitys, toisten ja kokonaisuuden huomioiminen "uhkaavat minua".

Huomaa: useimmat eivät koe, että "rikastuminen uhkaa (olennaisinta) minua"; tai että "eksperтуаalinen omistautuminen uhkaa (olennaisinta) minua"; että "kuluttajaidentiteettini vahvistuminen uhkaa (olennaisinta) minua".

Huomaa: useimmat eivät koe, että "Jos en tee mitään, se uhkaa (olennaisinta) minua". Luonteen hyveet ja vahvuudet voidaan jättää oman onnensa nojaan.

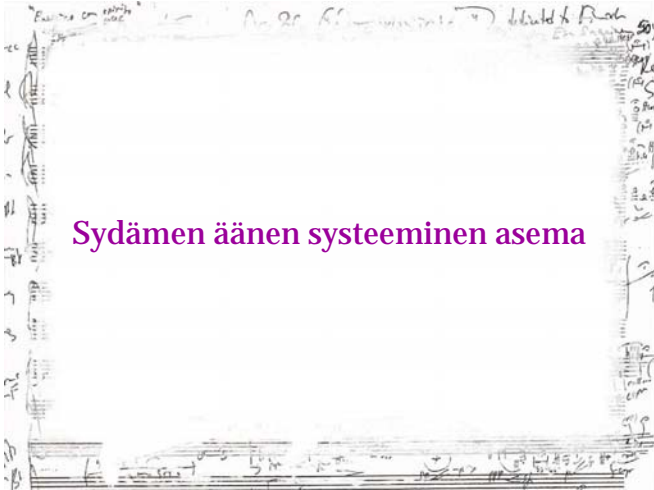

Sydämen äänen systeminen asema

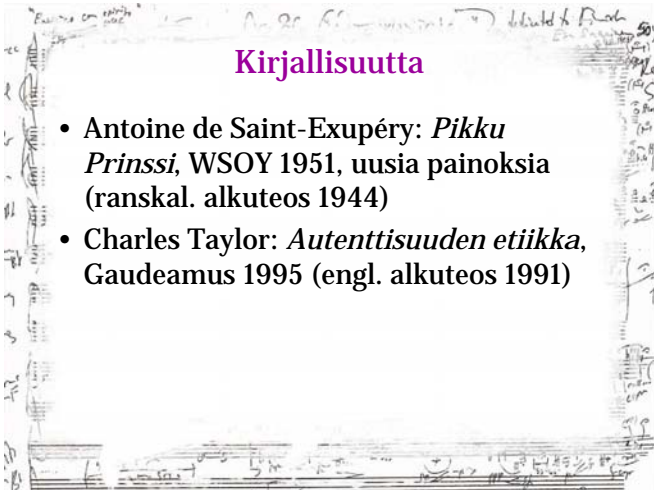

Kirjallisuutta

- Antoine de Saint-Exupéry: *Pikku Prinssi*, WSOY 1951, uusia painoksia (ranskal. alkuteos 1944)
- Charles Taylor: *Autenttisuuden etiikka*, Gaudeamus 1995 (engl. alkuteos 1991)

"Agents Parr and Shaddick walked just behind Reagan"

"Stationed at the limousine, Agent Timothy McCarthy opened the rear passenger-side door for the president. Shouts of 'Mr. President' rang the crowd. Reagan waved in response as he bent to enter the limousine. Shots suddenly erupted from behind the rope barrier – six of them fired only fifteen to twenty feet from the president in a mere two seconds."

"Though the shots sounded like firecrackers to some bystanders, Secret Service agents reacted instantly in clear contrast to the Kennedy assassination, when some agents in Dallas thought that the shots were firecrackers and looked around without taking action." (Philip H. Melanson with Peter F. Stevens: *The Secret Service*, Carroll & Graf 2002, p. 118.)

"At the first sound of the shots"

"...McCarthy [stationed by the limousine with his back to the would-be assassin] wheeled around toward the sound of the gunfire and spread his arms and legs to shield the president. A bullet smashed into McCarthy's chest and flung him to the sidewalk."

"Agent Jerry Parr shoved [sysätä, tyrkätä] Reagan to the backseat of the limousine and began to cover him. Agent Shaddick thrust Parr and the grimacing [irvistävä] president into the limousine" (ibid.)

Neljä tekijää elämässäsi

1. Uomaelämä
2. Vaihtotalous
3. Historia
4. Sydämen ääni

Uomaelämän imu

- Itäkeskuksen uimala
- Tupakointi ennen tupakkalakia
- Kypärän käyttö ajattaessa skootterilla Roomassa ennen kuin se tuli pakolliseksi
- Kaljan juominen kaljakuppilassa

Teesit

- Rikas, merkityksellinen ja onnistuva elämä tarvitsee kaikkien neljän tekijän panosta oikealla tavalla oikeassa suhteessa ja oikea-aikaisesti
- Systeemiäly ja luontevahvuudet suuntautumisena tähän metatason avainpäämäärään, jota ei voida etukäteen kaavoittaa valmiiksi
- Lähtökohtaisesti uoma näyttää ilmentävän koko systeemiä
- Luonteen hyveitä ja vahvuuksia tarvitaan, jotta sydämen ääni (oma harkinta, sisäinen kutsu) saisivat tilaisuuden esittäytyä relevantisti.
- Luonteen hyveet lähteenä synnyttää interventio systeemiin joka uhkaa kutistaa elämää. Henkilökohtainen valinta, rohkeus, sankaruus ja oikea-aikainen autonomia yksi ihmisenä olemisen ydinarvokohta.

Tarvitaan

- Tuoretta ajattelua
- Autenttista ajattelua
- Eettisesti korkeatasoista ajattelua
- Henkilökohtaisista lähteistä esiinkumpuavaa ajattelua
- Systeemi-interventioihin johtavaa ajattelua
- Henkilökohtainen koodi tuotuna äkilliseen tilanteeseen, ja jotain suurta syntyy

---

Päätelmät

- Uoma:** ennakoi, seuraa muita, mene mukana, anna tilanteen viedä totutulla tavalla. Etene valitulla tiellä. Luo tekijästä (4) alkaen, hyödyntäen tekijöitä (2) ja (3) linjat (uomat) noudatettaville käytännöille. Ennakoi tuleva tilanne. Varaudu vaihtoehtoihin.
- Vaihtotalous:** punnitse hyödyt ja haitat
- Historia:** analysoimalla historiaa voi nähdä virheisiin, jotka halutaan välttää - ja vastaavasti vahvuuksiin, jotka halutaan edelleen säilyttää.
- Sydämen ääni** – Oma harkinta – Itsenäinen ajattelu – Dialogi – Kurottautuminen totunnaistotuksien ja totunnaiskäytäntöjen taakse – Kohottautuminen katsomaan, mitä on uoman ja myös uoma-ajattelun ulkopuolella.

Pipsa ja jogurttirusinat

- Sydämen ääni: oikea kysymys. Mikä on parasta ja oikein pojille, huomioiden tilanteen, kokonaisuuden ja tavoitellun lopputuloksen (päälinjan)?
- Hyötynäkökohdat, pragmatiikka.
- Toimintatavan valinta oman parhaan harkinnan, sydämen äänen, hyötynäkökohtien, eettisten painotusten ja tilanneanalyysin pohjalta – siitä liikaa välittämättä, mitä on tehty tähän asti (historia) tai mikä on vallitseva käytäntö (uoma).

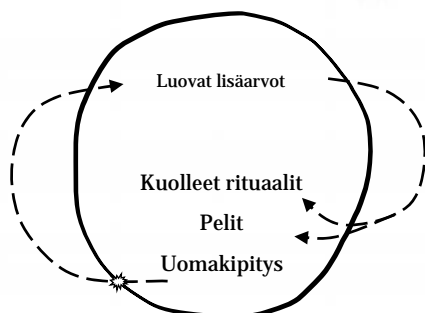

Syyt olla tekemättä mikä toimii ja korjata se mikä ei toimi

- 1. Mielikuvitus:** Syvältä uomasta kurkistellen et keksi, mikä voisi toimia tai ehkä edes, että jokin on vialla. Et käy dialogia, joka voisi valottaa elämää uoman ulkopuolella.
- 2. Uoman imu:** tuntuu paremmalta pysyä samalla kurssilla millä muutkin jo ovat. Uskalluksen puute.
- 3. Kuollut ritualismi:** Toistat olemassa olevia muotoja syvemmin tarkastelematta, mitä tuloksia todellisuudessa seuraa. Muotoihmisuus. Organisaatio-olioksi käpertyminen. Vastuun pakoilu tapojen, muotojen tai instituutioiden taakse. Pontius Pilatus.
- 4. Vaihtotalous:** olet nalkissa omien etujesi kanssa tai jonkin muun yksipuolisen hyötykaavan kanssa. Poikkeama uomasta voi aiheuttaa kuluja ja hyödyt ovat vasta tulevaisuudessa. Ahneus, lyhytnäköisyys, itsekkyyt.
- 5. Kätkössä oleva pelikenttä:** vaikka tekisit mikä toimii ja korjaisit mikä ei toimi, tämä saattaa olla vikatikki jollakin pelikentällä.

Tekijä 5 on halvaannuttava riski Siksi: luonteen hyveet ja vahvuudet

Reiluus   Johdonmukaisuus
Asiat-asioina -asenne
Avoimuus   Integriteetti   Kohtuullisuus
Suoruus   Luotettavuus
Oikeudenmukaisuus

Milloin luonteen vahvuudet, hyöty, uomat, historia, reaali-aikaisesti tarkennettu harkinta, ennakointi, oma harkinta ja sydämen ääni yhdistyvät toimivaksi systeemiksi...

Kolme tenoria O Sole Mio
